

Farabi Kazakh National University

- ▶ Инвестициялар теориясының негізгі ғылыми тұжырымдамалары
- ▶ Менеджмент Кафедрасы
- ▶ «Инвестициялық жобаларды бағалау» курсы
- ▶ ББ Project Management(7М)
- ▶ Э.ғ.д. профессор Адамбекова А.А.

*Адамбекова
Айнагул*

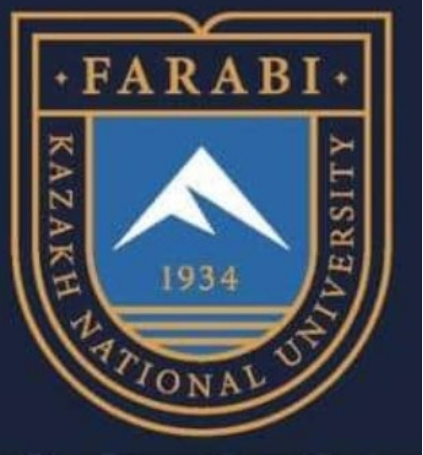

Инвестиции

➤ **Қаржылық тұрғыдан алғанда** – кіріс (пайда) және басқа да пайдалы әсерлер алу мақсатында кәсіпкерлік объектілеріне салынатын активтердің (қаражаттардың) барлық түрлері.

*Adambekova
Ainagul*

➤ **Экономикалық тұрғыдан алғанда** – негізгі және айналым қорларын құруға, кеңейтуге немесе қайта құруға және техникалық қайта жарақтандыруға кеткен шығындар.

Инвестиция белгілері

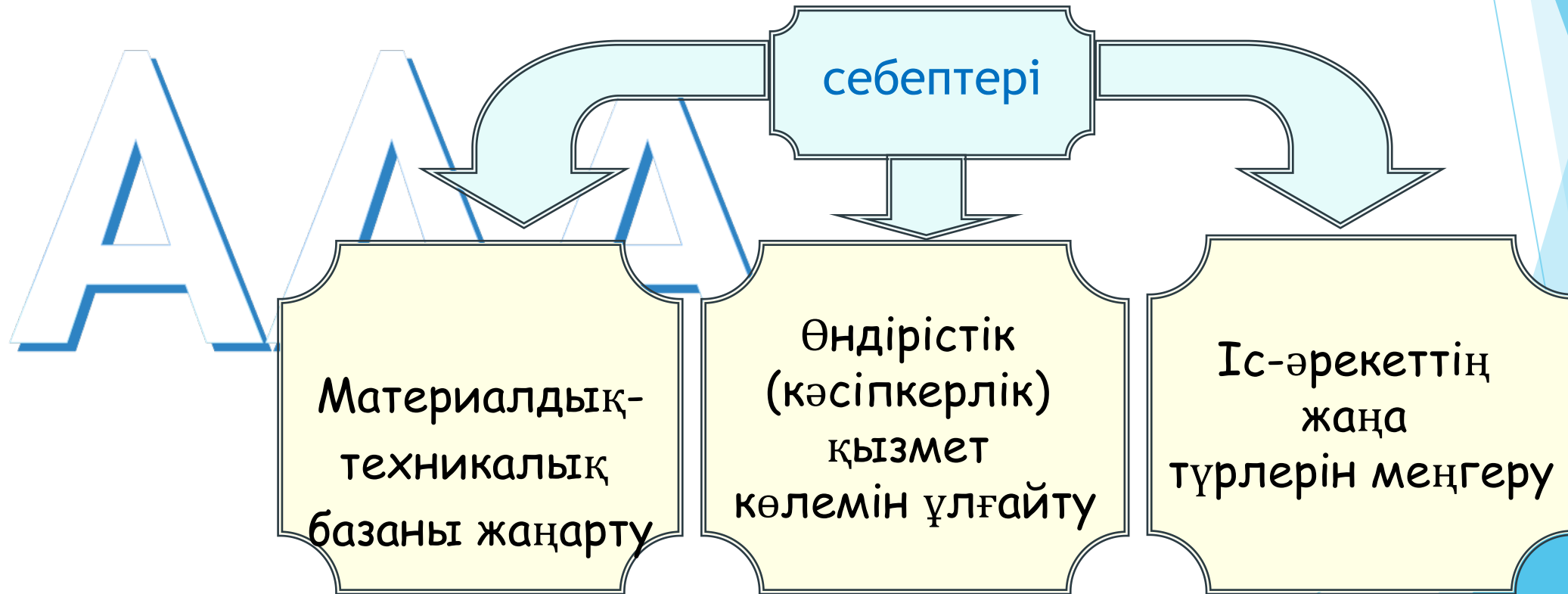
- ❖ жалпы экономикалық пайдамен сәйкес келмейтін жеке мақсаттары бар тұлғалардың (инвесторлардың) инвестициялауы;
- ❖ инвестициялардың кіріс алудың әлеуетті мүмкіндігі;
- ❖ инвестицияның белгілі бір кезеңі (әрдайым жеке);
- ❖ капиталды инвестициялау объектілері мен құралдарына салудың мақсатты сипаты;
- ❖ инвестициялау процесінде сұраныс, ұсыныс және бағамен сипатталатын әртүрлі инвестициялық ресурстарды пайдалану;
- ❖ капиталды салу тәуекелінің болуы.

*Adambekova
Ainagul*

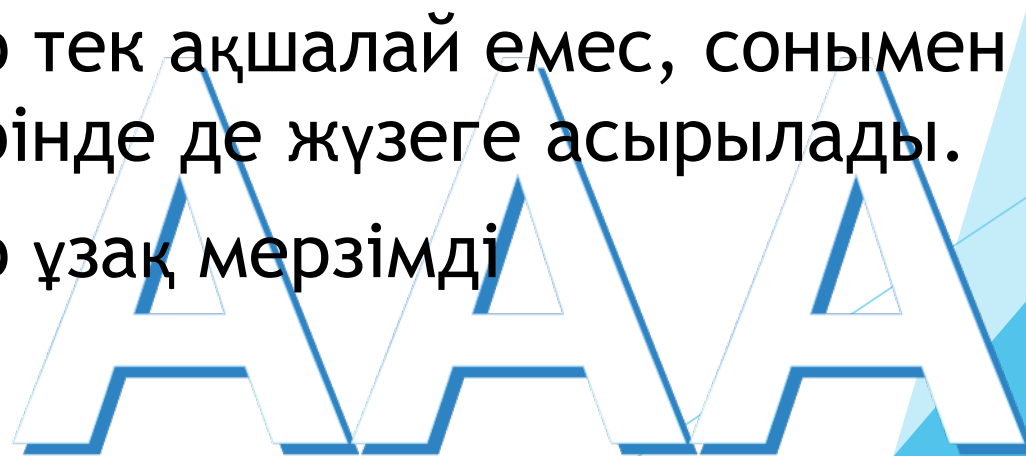
Кәсіпорынның инвестициялық қызметінің себептері

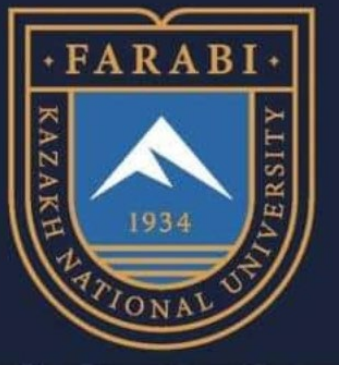

Инвестициялық процестің ерекшеліктері:

- ❑ Инвестициялар капиталдың өсуіне әкеледі
- ❑ Инвестициялар негізгі қорларды ұдайы өндіруге, сонымен қатар айналым активтеріне, қаржы құралдарына және материалдық емес активтердің жекелеген түрлеріне инвестиция ретінде де жасалуы мүмкін.
- ❑ Инвестициялар тек ақшалай емес, сонымен қатар мүлік түрінде де жүзеге асырылады.
- ❑ Инвестициялар ұзақ мерзімді

Инвестициялық қызмет субъектілері

Бос инвестициялық ресурстары бар қатысушылар (инвесторлар)	Инвестициялық ресурстарды қажет ететін кәсіпорындар мен ұйымдар	Делдалдар (инвестор мен инвестициялық ресурстарды тұтынушы арасындағы өзара әрекетті қамтамасыз ету)
Инвестор - жеке немесе қарыз қаражатын ұзақ мерзімді негізде, олар табыспен қайтарылады деген болжаммен жобаға салатын адам		
акционер - (өз қаражатын инвестициялау арқылы ол жоба жойылған жағдайда ағымдағы пайданың бір бөлігін және қалдық мүлікті алу құқығына ие болады)		
Ландер - (өз қаражатын салу арқылы олар тұрақты табыс алу құқығына ие болады)		

Инвесторлар мемлекеттік және муниципалдық мүлікті және мүліктік құқықтарды басқаруға уәкілетті органдар болуы мүмкін; жеке тұлғалар, соның ішінде шетел азаматтары, кәсіпорындар, мемлекет және халықаралық ұйымдар.

Инвестициялық объектілер:

- ❑ Ақшалай қаражат;
- ❑ Мақсатты банк салымдары;
- ❑ Акциялар және басқа да бағалы қағаздар;
- ❑ Жылжымалы және жылжымайтын мүлік;
- ❑ Авторлық құқықтан, ноу-хаудан және басқа зияткерлік құндылықтардан туындайтын мүліктік құқықтар;
- ❑ Сондай-ақ басқа да мүліктік құқықтар мен басқа да құндылықтар

*Adambekova
Ainagul*

Инвестициялық классификация:

1. Инвестициялық объектілер бойынша :

Нақты инвестициялар (материалдық-техникалық базаны, өндірістік және әлеуметтік саланы дамытуға инвестициялар), негізінен өндірістік және өндірістік қызметті дамытуға күрделі салымдармен көрінеді)

Қаржылық инвестициялар (әртүрлі қаржы құралдарына салынған инвестиция)

Интеллектуалдық капитал

Инвестициялық объект

▶ *Инвестициялық объект – инвестициялар бағытталған кез келген кәсіпкерлік қызмет объектісі.*

▶ *Инвестициялық объектілер:*

▶ *Жылжымалы және жылжымайтын мүлік.*

▶ *Қолма-қол ақша, белгіленген банк салымдары, бағалы қағаздар.*

▶ *Авторлық құқықтан, лицензиялардан, патенттерден, ноу-хаудан, бағдарламалық қамтамасыз етуден туындайтын мүліктік құқықтар.*

▶ *Жерді және басқа да табиғи ресурстарды пайдалану құқығы*

Инвестициялық классификация:

Капитал объектілері бойынша

Нақты (немесе капиталды құрайтын) инвестициялар негізгі қорларды ұдайы өндіруге, инновациялық материалдық емес активтерге (инновациялық инвестициялар), тауарлы-материалдық қорларды және кәсіпорынның өндірістік қызметін жүзеге асыруға немесе оның сапасын жақсартуға байланысты басқа да инвестициялық объектілерді ұлғайтуға бағытталған күрделі салымдарды сипаттайды. персоналдың еңбек және тұрмыс жағдайлары.

Қаржылық инвестициялар табыс алу мақсатында капиталды әртүрлі қаржылық инвестиция құралдарына, негізінен бағалы қағаздарға салуды сипаттайды.

Репродуктивті бағыт бойынша

Жалпы инвестиция белгілі бір кезеңдегі негізгі қорлар мен материалдық емес активтердің ұдайы өндірісіне салынған капиталдың жалпы көлемін сипаттайды. Экономикалық теорияда жалпы инвестиция түсінігі әдетте экономиканың нақты секторына капиталды салумен байланысты. Кәсіпорын деңгейінде бұл термин көбінесе белгілі бір кезеңде салынған капиталдың жалпы сомасын білдіреді.

Жаңарту инвестициялары негізгі қорлардың және амортизацияланатын материалдық емес активтердің қарапайым ұдайы өндірісіне салынған капиталдың көлемін сипаттайды. Сандық тұрғыдан алғанда, жөндеуге арналған инвестициялар әдетте белгілі бір кезеңдегі амортизациялық аударымдар сомасына теңестіріледі.

Таза инвестиция негізгі қорлар мен материалдық емес активтердің кеңейтілген ұдайы өндірісіне салынған капиталдың көлемін сипаттайды. Экономикалық теорияда бұл термин экономиканың нақты секторындағы таза капиталды қалыптастыруды білдіреді. Сандық мәнде таза инвестиция кәсіпорынның белгілі бір кезеңдегі амортизацияланатын негізгі құралдарының барлық түрлері бойынша амортизациялық аударымдар сомасына азайтылған жалпы инвестиция сомасын білдіреді.

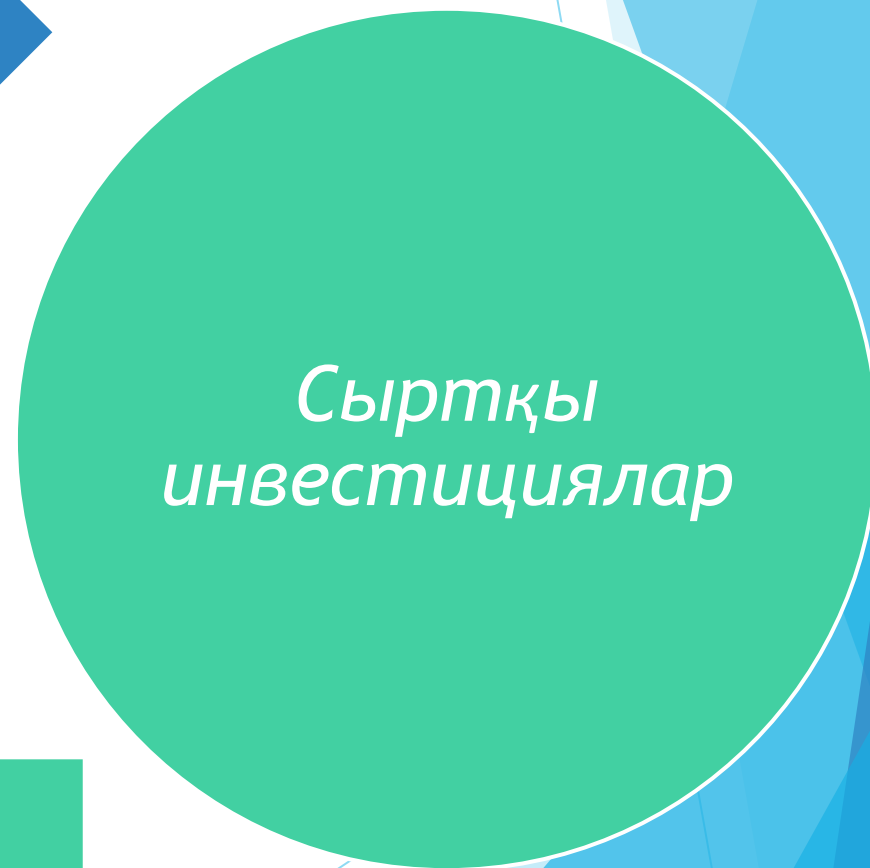
Инвестициялық процеске қатысу сипаты бойынша

Тікелей инвестиция инвестордың инвестициялау объектілерін таңдауға және капиталды салуға тікелей қатысуын білдіреді. Әдетте, тікелей инвестиция капиталды басқа кәсіпорынның жарғылық капиталына тікелей салу арқылы жүзеге асырылады. Тікелей инвестицияны негізінен инвестициялау объектісі туралы жеткілікті нақты ақпараты бар және инвестициялау механизмін жақсы білетін дайындалған инвесторлар жүзеге асырады.

Жанама инвестициялар инвестордың капиталын басқа тұлғалардың (қаржы делдалдарының) делдалдықпен инвестициялауын сипаттайды.

Инвесторлық компанияға қатысты

Іске асыру мерзімі бойынша

*Қысқа мерзімді
инвестициялар
бір жылға
дейінгі кезеңге
күрделі
салымдарды
сипаттайды.*

*Ұзақ мерзімді
инвестициялар
бір жылдан
астам мерзімге
күрделі
салымдарды
сипаттайды.*

Инвестицияланған капиталдың шығу тегі бойынша

Халық (депозиттер, пайлық және инвестициялық қорлар, интернет-трейдинг)

Бизнес періштелер

Инвестициялық компаниялар\банктер

Жеке инвестициялар

Аралас инвестициялар

Мемлекеттік инвестициялар

Табыстылық деңгейі бойынша

*Жоғары табысты
инвестициялар.*

*Табыссыз
инвестициялар.*

*Орташа табысты
инвестициялар*

*Төмен табысты
инвестициялар*

Инвестициялық тәуекел деңгейі бойынша

Төмен тәуекелді инвестициялар. Олар тәуекелі орташа нарықтық деңгейден айтарлықтай төмен инвестициялық объектілерге күрделі салымдарды сипаттайды.

Орташа тәуекелді инвестициялар. Бұл топтағы инвестициялық объектілер үшін тәуекел деңгейі орташа нарықтық деңгейге шамамен сәйкес келеді.

Жоғары тәуекелді инвестициялар. Бұл топтың инвестициялық объектілері үшін тәуекел деңгейі әдетте орташа нарықтық деңгейден айтарлықтай асып түседі. Инвестициялық кірістің ең жоғары деңгейі күтілетін ең қауіпті жобаларға немесе инвестициялық құралдарға капиталды салумен сипатталатын алыпсатарлық инвестициялар.

Интеллектуалдық инвестициялар - бұл ғылыми әзірлемелерге, ноу-хауға және т.б.

1 сұрақ бойынша қорытынды

1 Инвестициялардың экономикалық мазмұны инвестициялық қызметтің екі аспектісінің жиынтығында жатыр:

2 Қаражатты инвестициялау қажеттілігі ...

3 Тікелей (стратегиялық) (нақты) инвестициялар

4 Портфельдік (алыпсатарлық) инвестициялар

5 Жобалық инвестициялар

Инвестициялық құрылым

- ▶ Инвестициялардың құрылымы - бұл түрлер мен пайдалану бағыттары бойынша инвестициялардың құрамы, сондай-ақ олардың күрделі салымдардың жалпы көлеміндегі үлесі.

Нақты инвестицияларда құрылым бөлінеді:

- ▶ технологиялық, репродуктивті, салалық, аймақтық, инвестиция көздері бойынша

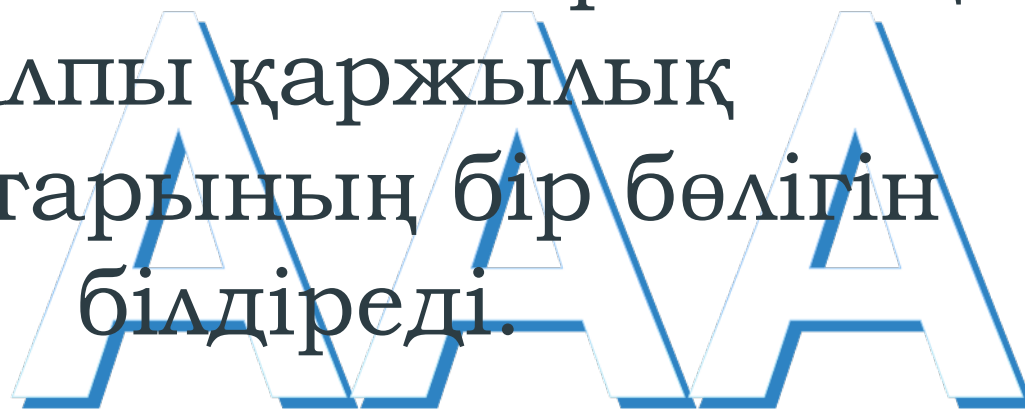
Инвестициялық қызмет – «пайда алу және (немесе) басқа да пайдалы нәтижеге қол жеткізу мақсатында инвестиция салу және практикалық әрекеттерді жүзеге асыру»

Қызмет бағыты:

Негізгі қызметі бойынша
Қаржылық қызмет ағындары
Инвестициялық ағындар

Инвестициялық ресурстар –
нақты және қаржылық
инвестиция объектілеріне
инвестициялауға
бағытталған кәсіпорынның
жалпы қаржылық
ресурстарының бір бөлігін
білдіреді.

2. Меншікті инвестициялық ресурстарды қалыптастырудың сыртқы көздері

3. Қарыздық инвестициялық ресурстардың қалыптасу көздері

Ұзақ мерзімді
банктік несиелер

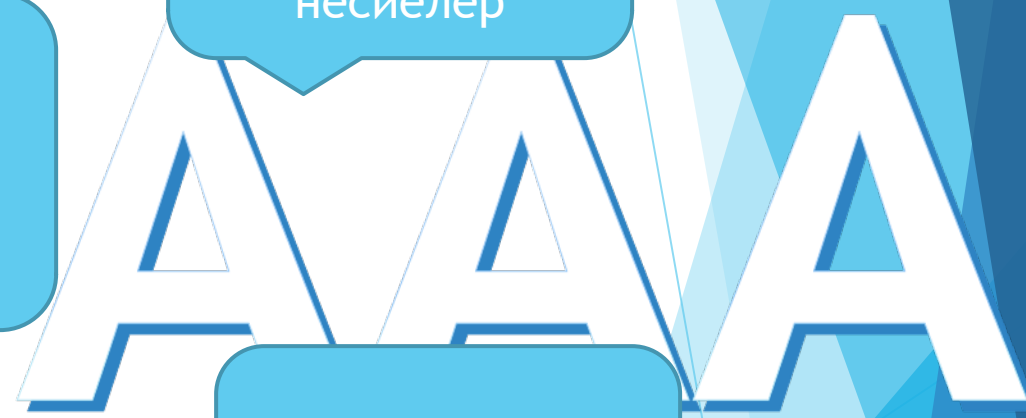
қаржылық лизинг

Ұзақ мерзімді
несиелер және
банктік емес
қаржы
институттарының
қарыздары

Облигациялық
несие
(облигацияларды
эмиссиялау)

Мемлекеттік
мақсатты және
жеңілдікті
несиелер

Басқа қарыз
көздері

Инвестициялық белсенділікке әсер ететін факторлар

- ▶ **Объективті** (қаржылық дағдарыстар, табиғи апаттар және т.б.) / субъективті (басқару деңгейі, экономикалық саясатты таңдау)
- ▶ **Макроэкономикалық** (ел экономикасының даму жағдайы мен динамикасы, инфляция деңгейі, шетел капиталын тарту, салық заңнамасы, ШОБ даму деңгейі, инвестициялық саясат) / микроэкономикалық

Жобалық қуаты бойынша жобалардың түрлері

Мегажоба – ортақ мақсатпен, бөлінген ресурстармен және оларды іске асыруға бөлінген уақытпен біріктірілген өзара байланысты жобалардың жиынтығын қамтитын мақсатты бағдарлама (ірі инвестициялық жоба).

Мегажобалар сипатталады :

- ▶ жоғары құнымен (шамамен 1 млрд АҚШ доллары немесе одан да көп),
- ▶ еңбек сыйымдылығымен (15-20 млн адам-сағат),
- ▶ іске асыру ұзақтығымен (5-7 жыл және одан да көп).

Мегажоба (таза қаржылық инвестицияларға қарағанда)

- ▶ экономиканы дамытуға,
- ▶ инфрақұрылымды (көліктік, әлеуметтік) құруға
- ▶ және аумақтың, елдің, аймақтың сапалы жаңа дамуын қамтамасыз ететін ірі әлеуметтік-экономикалық міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған.
- ▶ Мегажобаны жүзеге асырудың нәтижесі нақты материалдық нәтиже (ірі құрылым (мысалы, Суэц каналы)), ірі ғылыми-техникалық жетістік (мысалы, Айға адамның қонуы, қонудың басталуы) болуы мүмкін. өнімдерді жаппай өндіру және т.б.)
- ▶ Мегажобаны жүзеге асыру қоғамның дамуына айтарлықтай, ұзақ мерзімді әсер етеді.

Жобалық қуаты бойынша жобалардың түрлері

▶ Мультижоба – бір мақсатпен біріктірілген бірнеше өзара байланысты моножобалардан тұратын толық жоба (мысалы, жұмыс істеп тұрған компанияларды реформалау және жаңадан құру, ішкі көп жобаны басқару жүйелерін әзірлеу және енгізу).

▶ Моно-жобалар – бұл негізінен бір мәселені шешуге бағытталған жобалар (дәстүрлі түрде компания ішінде)

Семинарға тапсырма

- ▶ Инвестиция түрлерінің негізгі айырмашылықтарын талқылаңыз
- ▶ Инвестициялық жобаның ерекшеліктері қандай?
- ▶ Кәсіпорындар инвестициялық қызметті қандай мақсатта жүзеге асырады?
- ▶ Неліктен компания инвестициялауды қарастыра бастайды?
- ▶ Компанияның инвестициялық қызметі мен компанияның инвестициялық жобасының айырмашылығы неде?
- ▶ Диссертацияңыздың нысаны ретінде қандай жобаны қарастырасыз? Бұл жобаға қандай инвестиция тартар едіңіз?
- ▶ Кестені толтырып, жоба деректерін табыңыз, деректерді талдау жасаңыз
- ▶ Жобалардың негізгі сипаттамаларын сипаттау үшін басқа кестелерді құрастырыңыз

Кесте (мысалы ретінде)

Жобалардың түрлері	Мегажоба	Мультижоба	Моножоба	Менің жобам
Жобаның атауы				
Жобаның мақсаты				
Жобаның бағыты				
Жобаның соммасы				
Жобаның мерзімі				
Инвестиция көздері:				
Банктік несие				
Меншік иелерінің қаражаты				
Басқа көздер:				